

ГІСТАРЫЧНА- АРХЕАЛАГІЧНЫ ЗБОРНІК

40

ВЫПУСК / ISSUE

HISTORICAL- ARCHAEOLOGICAL COLLECTION

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АКАДЭМІЯ НАВУК БЕЛАРУСІ
Інстытут гісторыі

ГІСТАРЫЧНА- АРХЕАЛАГІЧНЫ ЗБОРНІК

HISTORICAL- ARCHAEOLOGICAL COLLECTION

40

ВЫПУСК / ISSUE

Заснаваны ў 1927 годзе

Мінск
«Беларуская навука»
2026

Інстытут гісторыі НАН Беларусі працягвае выданне «Гістарычна-археалагічнага зборніка». Асобны раздзел выпуску прысвечаны 80-годдзю Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне. У зборніку змешчаны артыкулы беларускіх і расійскіх гісторыкаў і археолагаў, прысвечаныя актуальным праблемам гісторыі, гістарыяграфіі, крыніцазнаўства і археалогіі. У артыкулах вучоных прадстаўлены найноўшыя дасягненні гістарычнай навукі, раскрыты сучасныя погляды на актуальныя праблемы айчыннай і замежнай гісторыі ад Сярэднявекі да сучаснасці.

Выданне разлічана на прафесійных вучоных-гісторыкаў, археолагаў, антрапологаў, выкладчыкаў, студэнтаў і аспірантаў, шырокае кола чытачоў, якія неабякава ставяцца да гістарычнага мінулага.

Выданне адноўлена ў 1993 годзе

Р э д а к ц ы й н а я к а л е г і я :

- А. А. Каваленя, акадэмік, доктар гістарычных навук, прафесар (галоўны рэдактар);
В. Л. Лакіза, кандыдат гістарычных навук, дацэнт (намеснік галоўнага рэдактара);
М. У. Смяховіч, доктар гістарычных навук, дацэнт (намеснік галоўнага рэдактара);
С. А. Трацяк, кандыдат гістарычных навук (адказны сакратар);
Р. А. Аляхновіч (тэхнічны сакратар);
А. М. Аўласовіч, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;
А. В. Бараноўскі, кандыдат гістарычных навук;
А. А. Башкоў, доктар гістарычных навук, дацэнт;
А. А. Валодзькін, доктар гістарычных навук, дацэнт;
С. П. Віцязь, доктар гістарычных навук;
М. У. Глеб, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;
В. Ф. Голубеў, доктар гістарычных навук, прафесар;
В. В. Даніловіч, доктар гістарычных навук, дацэнт;
А. Б. Доўнар, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;
І. У. Жылінская, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;
М. Г. Жылінскі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;
А. Г. Калечыц, доктар гістарычных навук, прафесар;
А. Г. Каханоўскі, доктар гістарычных навук, прафесар;
І. Ф. Кітурка, доктар гістарычных навук, дацэнт;
Я. У. Кодзін, доктар гістарычных навук, прафесар (Расійская Федэрацыя);
А. М. Літвін, доктар гістарычных навук, прафесар;
Я. В. Мірановіч, доктар гістарычных навук, прафесар (Рэспубліка Польшча);
Н. Я. Новік, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;
А. В. Солапава, кандыдат гістарычных навук, дацэнт (Расійская Федэрацыя);
П. А. Трубчык, кандыдат гістарычных навук, дацэнт;
А. А. Чалядзінскі, доктар гістарычных навук, прафесар

Р э ц е н з е н т ы :

доктар гістарычных навук прафесар Н. І. Палятаева,
доктар гістарычных навук дацэнт В. А. Пілецкі

*Выпуск зацверджаны Вучоным саветам Інстытута гісторыі НАН Беларусі
(пракакол № 5 ад 29 мая 2025 г.).*

*Зборнік уваходзіць у Пералік навуковых выданняў Рэспублікі Беларусь
для апублікавання вынікаў дысертацыйных даследаванняў па галіне навукі 07.00.00 –
гістарычныя навукі і археалогія. Уключаны ў Расійскі індэкс навуковага цытавання (РІНЦ)*

ЗМЕСТ

ДА 80-ГОДДЗЯ ПЕРАМОГІ САВЕЦКАГА НАРОДА Ў ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЕ

<i>Александр Коваленя.</i> Память о Великой Победе – духовная скрепа для новых поколений белорусской молодежи.	5	<i>Aliaksandr Kavalenia.</i> Memory of the Great Victory is a spiritual staple for new generations of Belarusian youth	5
<i>Вячеслав Данилович.</i> Мифы о Второй мировой и Великой Отечественной войнах в свете исторических фактов.	17	<i>Viachaslau Danilovich.</i> Myths about the Second World War and the Great Patriotic War in the light of historical facts.	17
<i>Алексей Литвин.</i> Неизвестные страницы истории Патриотического подполья Грушевского поселка города Минска в 1941–1944 годы.	24	<i>Alexey Litvin.</i> Unknown pages of the history of the Patriotic underground of the Grushevsky settlement of Minsk in 1941–1944.	24
<i>Валерий Надтачаев.</i> Комплектование особых отделов партизанских формирований на оккупированной территории Беларуси (1941–1944 гг.)	34	<i>Valery Nadtachayeu.</i> Staffing of special departments of partisan formations in the occupied territory of Belarus (1941–1944)	34
<i>Анатоль Крыварот.</i> Асвятленне ў айчыннай гістарыяграфіі ўзаемадзеяння партызан Беларусі і славакаў-антыфашыстаў (1942–1944 гг.)	43	<i>Anatol Kryvarot.</i> Coverage in domestic historiography of the interaction between Belarusian partisans and Slovak antifascists (1942–1944)	43
<i>Дмитрий Киенко.</i> Партизанские аэродромы и посадочные площадки в Беларуси (1943–1944 гг.)	54	<i>Dmitry Kienko.</i> Partisan airfields and airfields landing sites in Belarus (1943–1944)	54
<i>Андрей Войтехович, Альбрехт Йокенхёвель, Вольфганг Вюстеманн, Денис Атрохов.</i> Отчёт о раскопках курганного могильника возле д. Чёрные Броды в апреле – мае 1944 года как исторический источник	60	<i>Andrei Voitekhovich, Albert Jockenhövel, Wolfgang Wustemann, Denis Atrokhov.</i> Excavations report of a burial mound near the village Chernye Brody in April – May 1944 as a historical source	60

ГІСТОРЫЯ

<i>Алег Дзярновіч.</i> Паходжанне Патрыка (Патрыкея) Горадзенскага	76	<i>Aleh Dziarnovich.</i> Origin of Patryk (Patrykej) of Horadzen'	76
<i>Елена Филатова.</i> Магнатерия Великого Княжества Литовского накануне и во время разделов Речи Посполитой (1762–1795 гг.)	87	<i>Elena Filatova.</i> Magnateria of the Grand Duchy of Lithuania on the eve and during the divisions of the Polish-Lithuanian Commonwealth (1762–1795)	87
<i>Кацярына Пышкала.</i> Сіроцкія суды Віцебскай губерні ў 1840–50-я гады	95	<i>Katerina Pyskalo.</i> Orphan courts of the Vitebsk governorate in the 1840–50s.	95
<i>Аляксандра Вайтовіч.</i> «Минское плато я давно исколесил вдоль и поперек»: невідомыя старонкі біяграфіі І. А. Сербавы	103	<i>Aliaksandra Vaitovich.</i> “I have long traveled the Minsk plateau far and wide”: unknown pages of the biography of I. A. Serbau	103
<i>Вольга Волкава.</i> Харчовае забеспячэнне насельніцтва гарадоў на акупіраванай тэрыторыі Беларусі ў гады Першай сусветнай вайны	109	<i>Volha Volkava.</i> Food supply of the city population of cities on the occupied territory of Belarus during the First World War.	109
<i>Алексей Каплиев.</i> Эпидемическая ситуация на оккупированных белорусских землях в период польско-советской войны в публикациях газеты «Бобруйский курьер» (1919–1920 гг.)	120	<i>Alexey Kapliyev.</i> Epidemic situation in the occupied Belarusian lands during the Polish-Soviet war in the publications of the newspaper “Bobruiskij Courier” (1919–1920)	120

Віталь Гарматны. Сацыяльна-эканамічнае развіццё мястэчка Хомск Драгічынскага павета Палескага ваяводства ў 1921–1939 гадах	132	Vital Harmatny. Socio-economic development of the town Chomsk of the Dragichyn district of the Polesie voivodeship in 1921–1939.	132
Марина Глеб. Становленне акадэмічнай навуцы БССР у 1920-е гады.	139	Maryna Hleb. Formation of academic science of the BSSR in the 1920s	139
Кирилл Платонов. Інфармацыйна-прапагандысцкае суправажэнне выбараў у Народнае сабрание Западнай Беларусі (октябрь 1939 г.). . .	147	Kiryl Platonau. Information and propaganda support of elections to the People’s Assembly of Western Belarus (October 1939).	147
Николай Нестерович. Развіццё заканадаўства о Совете Міністраў Рэспублікі Беларусь (2001–2012 гг.)	154	Mikalai Nestsiarovich. Development of legislation on the Council of Ministers of the Republic of Belarus (2001–2012).	154

ГІСТАРЫЯГРАФІЯ, КРЫНІЦАЗНАЎСТВА І МЕТАДЫ ГІСТАРЫЧНАГА ДАСЛЕДАВАННЯ

Кацярына Кухарава. Сучасныя метады вывучэння сярэднявечных шкляных вырабаў . . .	164	Katsiaryna Kukharava. Modern trends in the study of medieval glass products	164
Кирилл Гавриленко. Хронікі Нейдорф-Нейбровскай кірхі св. Тройцы як крыніцы гісторыі бужскіх голендраў	172	Kirill Gavrilenko. Chronicles of the Neidorf-Neibrow church of St. Trinity as sources on the history of Bug’s holländers.	172
Вольга Бароўская. Асноўныя падыходы да вызначэння паняццяў «гістарычная палітыка» і «палітыка памяці» ў французскай гістарыяграфіі	180	Volha Barouskaya. Approaches to the definition of the concepts of ‘historical politics’ and ‘politics of memory’ in french historiography.	180

АРХЕАЛОГІЯ

Александр Пугачевский, Виталий Лукин, Виталий Мощный, Андрей Войтехович. Дендрохронологічная датіроўка внутриваловых конструкцый з археалагічнага комплексу «Менка»	184	Aliaksandr Puhacheuski, Vitali Lukin, Vital Motsny, Andrei Voitekhovich. Dendrochronological Dating of intra-wall structures from the archaeological complex “Menka”.	184
Альбина Медынцева, Анна Пескова, Наталья Почобут. Кадильніца з раскопак храма на Туровскім гародзішчы ў 2005 годзе	194	Albina Medyntseva, Anna Peskova, Natallia Pochobut. Censer from excavation of the Orthodox Church in the Turov hillfort in 2005	194
Вадим Кошман. Монаеты Расійскай імперыі і СССР з месца масовага ўнічожэння насельніцтва ў урочышчы Благовішчына (1942–1943 гг.). . .	212	Vadzim Koshman. Coins of the Russian Empire and USSR from the mass population extermination place in the Blagovshchina forest (1942–1943)	212

ВУЧОНЫЯ ІНСТЫТУТА – ЛЕТАПІСЦЫ БЕЛАРУСКАЙ ГІСТОРЫІ

Гісторыя Беларусі – прафесійны выбар, які стаў навуковым лёсам (да 70-годдзя Валянціна Фёдаравіча Голубева) (<i>Ірына Кітурка</i>) . . .	219	History of Belarus – a professional choice that became a scientific destiny (on the 70th anniversary of Valentin Fedaravich Holubeu) (<i>Iryna Kiturka</i>).	219
Няўрымлівы даследчык гісторыі Першай сусветнай вайны (да 85-годдзя Міхаіла Мітрафанавіча Смальянінава) (<i>Валянцін Мазец, Аляксей Літвін</i>)	223	A tireless researcher of the First World War history (on the 85th anniversary of Mikhail Mitrafanovich Smalyaninau) (<i>Valentin Mazets, Alexey Litvin</i>)	223
Апантаны гісторыяй (да 60-годдзя Валянціна Генрыхавіча Мазеца) (<i>Сяргей Траціяк, Аляксей Капліеў, Дар’я Пыж</i>)	226	Obsessed with history (to the 60th anniversary of Valentin Genryhavich Mazets) (<i>Siarhei Tratsiak, Alexey Kapliyev, Darya Pyzh</i>)	226
ПРАВІЛЫ ДЛЯ АЎТАРАЎ	229	RULES FOR AUTHORS	229

Навуковае выданне

ГІСТАРЫЧНА-АРХЕАЛАГІЧНЫ ЗБОРНІК

Выпуск 40

Рэдактар *Н. Т. Гаўрыленка*
Мастацкі рэдактар *Ю. П. Барабанава*
Тэхнічны рэдактар *В. А. Ткачова*
Камп'ютарная вёрстка *І. У. Счаснюк*

Падпісана да друку 16.01.2026. Фармат 60 × 84 ¹/₈. Папера афсетная. Друк лічбавы.
Ум. друк. арк. 26,74. Ул.-выд. арк. 26,9. Тыраж 120 экз. Заказ 6.

Выдавец і паліграфічнае выкананне:

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства «Выдавецкі дом «Беларуская навука».
Пасведчанні аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы, распаўсюджвальніка
друкаваных выданняў № 1/18 ад 02.08.2013, № 2/196 ад 05.04.2017.
Вул. Ф. Скарыны, 40, 220084, г. Мінск.